

Biblioteksplan 2026–2029

Dokumenttyp Biblioteksplan	Dokumentnamn Biblioteksplan 2026-2029	Antagen 2025-12-10 § 94	Antagen av Kommunfullmäktige
Dokumentägare Administrativa avdelningen	Dokumentansvarig Bibliotekarie med samordningsansvar	Reviderad	Giltighet 2026–2029
Dokumentinformation Färgelanda kommuns biblioteksplan är ett strategiskt dokument som beskriver verksamhetens inriktning.			Diarienummer 2025/328
Ämnesområde Bibliotek		Intranät X	Hemsida X
Andra regelverk som omnämns			

Innehåll

1. Syfte	3
2. Styrdokument och riktlinjer	3
3. Biblioteksverksamheten i Färgelanda	4
3.1 Folkbiblioteket.....	4
3.2 Bokbussen.....	4
3.3 Skolbiblioteket.....	5
4. Prioriterade verksamhetsområden	5
4.1 Läsning och litteratur.....	5
4.2 Digital kompetens och information	5
4.3 Kulturupplevelser och programverksamhet.....	6
4.4 Barn och unga.....	7
4.5 Tillgänglighet, delaktighet och inkludering.....	8
4.6 Samverkan	9
4.7 Hållbarhet och krisberedskap	10
5. Uppföljning.....	11
6. Skolbiblioteksplan för Färgelanda kommun.....	11
6.1 Bakgrund och utgångspunkter	11
6.2 Syfte.....	12
6.3 Styrdokument och riktlinjer.....	12
6.4 Organisation och ansvarsfördelning	13
6.5 Verksamheten	14
6.6 Läsfrämjande insatser	14
6.7 Medie- och informationskompetens	15
6.8 Tillgänglighet och inkludering	15
6.9 Uppföljning och utvärdering	15
7. Referenslista	15

Biblioteksplan Färgelanda kommun

1. Syfte

Denna biblioteksplan anger riktningen för biblioteket i Färgelanda kommun under perioden 2026–2029. Den ska vara ett redskap för personal och beslutsfattare i utvecklingen av verksamheten men även synliggöra utbudet och servicen för medborgarna samt ge dem möjlighet att påverka och ställa krav. Syftet med planen är att i förhållande till övergripande mål och gällande lagtext fastslå en plan för biblioteksverksamheten i Färgelanda under perioden 2026–2029.

2. Styrdokument och riktlinjer

Färgelanda kommuns biblioteksplan regleras efter följande internationella, nationella, regionala och kommunala riktlinjer och styrdokument.

Bibliotekslagen SFS 2013:801

Lagen fastslår att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla.

UNESCOs folkbiblioteksmanifest

UNESCOs folkbiblioteksmanifest är rådgivande för FN:s medlemsstater. I manifestet anges att folkbiblioteket ska tillgängliggöra all slags kunskap och information för medborgarna. Bibliotekets samlingar ska vara fria från ideologisk, politisk, religiös och kommersiell påverkan. Samlingarna ska bestå av både traditionellt material och modern digital teknik.

FN:s konvention om barnets rättigheter

I FN:s konvention om barnets rättigheter manifesteras alla barns lika rättigheter och värde, rätt att uttrycka sig, bli lyssnade på och utvecklas. När beslut om barn fattas ska det vara med barns bästa i fokus.

Agenda 2030

Agenda 2030 är en global handlingsplan från FN. Här finns mål som ska uppnås till år 2030. Syftet är att skapa balans mellan miljömässig, ekonomisk och social utveckling. Det som främst är relaterat till bibliotekets arbete handlar om att arbeta för att minska ojämlikheter i samhället, ge alla förutsättningar till en god utbildning, bidra till jämställdhet, minska negativ miljöpåverkan, bidra till hållbar konsumtion och ett inkluderande samhälle.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning började gälla i Sverige 2009. Konventionen har som syfte att ta bort hinder för personer med funktionsnedsättning och att de ska kunna ta del av sina mänskliga rättigheter och därmed ge dem möjlighet att kunna delta fullt ut i samhället.

Nationell biblioteksstrategi

Den nationella biblioteksstrategin "Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022–2025" är instiftad av regeringen och syftar till att stärka det svenska biblioteksväsendet. Det sker utifrån de identifierade problemen om att bibliotekstillgången i Sverige inte är likvärdig samt att tillgång till kunskap och möjlighet att värdera kunskap behöver stärkas. Utifrån detta arbetar Kungliga biblioteket med att stärka samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet, vilket Färgelanda bibliotek är en del av.

Regional biblioteksplan Västra Götaland

Den regionala biblioteksplanen identifierar prioriterade utvecklingsområden och strategiska inriktningar. Planen är styrande för den regionala biblioteksverksamheten och vägledande för kommunala biblioteksplaner.

Kulturplan Färgelanda kommun 2022–2027 Dnr 2021/252

I kulturplanen definieras att kultur är viktigt för medborgarnas livsmiljö i kommunen.

Mål- och resursplan Färgelanda kommun 2025–2027 Dnr 2024/6

Mål- och resursplanen redogör för Färgelandas demografi, budget och verksamhetsmål.

3. Biblioteksverksamheten i Färgelanda

3.1 Folkbiblioteket

Folkbiblioteket riktar sig till alla och erbjuder ett brett utbud av litteratur och annan media. Folkbiblioteket i Färgelanda är beläget i Centrumhuset. I biblioteket finns plats för att studera och tillgång till internet. Biblioteket är en social mötesplats och har ett brett utbud av dagstidningar och tidskrifter.

3.2 Bokbussen

Biblioteken i Färgelanda ingår samarbete med de övriga Dalslandskommunernas bibliotek Bengtsfors, Dals-Ed, Mellerud, Åmål. Biblioteken i Dalsland har en gemensam biblioteksdatabas med det samlade bokbeståndet, webbplats och sociala medier. Med Västra Götalands regiontransport kan biblioteken effektivt skicka litteratur och annan media mellan sig. Biblioteken äger gemensamt en bokbuss som biblioteken i

Färgelanda har tillgång till var femte vecka. Bokbussen besöker kommunens alla skolor, förskolor, familjedaghem, även allmänna platser och kommunens äldreboenden. Med bokbussen sker ett utåtriktat biblioteksarbete och under sommaren besöker bokbussen olika evenemang och badplatser.

3.3 Skolbiblioteket

Valboskolans skolbibliotek bemannas och drivs av personal från folkbiblioteket. Kommunens skolbiblioteksverksamhet utgår ifrån Valboskolan.

4. Prioriterade verksamhetsområden

Biblioteket fokuserar på en långsiktig och fördjupad utveckling inom läsfrämjande, digital kompetens, kulturupplevelser, barns och ungas delaktighet samt tillgänglighet och inkludering.

4.1 Läsning och litteratur

Litteraturförmedling och läsfrämjande tillhör bibliotekets viktigaste uppgifter. Genom att läsa och förstå texter får människor kunskap och motivation för att delta i det demokratiska samhället. På så sätt skapas aktiva samhällsmedborgare och det demokratiska samhället upprätthålls. Läsning går att förstå som ett brett begrepp, där både böcker med text, ljudböcker och digitala texter finns med. Ett vidgat begrepp för vad läsning är fungerar inkluderande och ger fler människor möjlighet att bli läsare. På Färgelanda bibliotek bedrivs flera läsaktiviteter. Bokcirklar och läsaktiviteter sker regelbundet. Tematiska inslag sker vid särskilda tillfällen och då används passande litteratur till skyltning. Det kan exempelvis vara vid högtider eller aktuella händelser.

Prioriterade mål för verksamheten:

- Skapa bokcirklar med lättläst litteratur, mätt i antal tillfällen och deltagare.
- Utöka och uppdatera lyrikhylla samt olika former av poesiuppläsningar, mätt i antal poesiuppläsningar och antal utökade titlar inom lyrik.
- Skapa hyllor med klassiker för barn, unga och vuxna, mätt i antal utökade hyllor.
- Bokprat och högläsning med tillhörande läsecirklar, mätt i antal tillfällen och deltagare.
- Införa shared reading, mätt i antal tillfällen och deltagare.

4.2 Digital kompetens och information

I dagens samhälle är digital kompetens en förutsättning för att få information och att kunna delta i det demokratiska samtalet. Biblioteket har

ett ansvar för att alla ska ges möjligheter till digital delaktighet. På detta sätt skapas inkludering i samhället och minskat utanförskap. På Färgelanda bibliotek finns en mängd exempel på digital inkludering.

Bibliotekets IT-café äger rum på Färgelanda bibliotek varje vecka utifrån bibliotekets uppdrag att bidra till digital delaktighet för att människor ska kunna delta i det demokratiska samhället. Folkbiblioteket är med i det nationella Digidelnätverket för att hålla en nationell standard på sina tjänster. Bibliotekspersonalen informerar om olika aktuella ämnen och företeelser i relation till digitala kunskaper.

I bibliotekskatalogen Curia via Bibliotek Dalsland ges besökarna möjlighet att söka och låna böcker och andra medier, både hemifrån, på Arena Library Guide (sökterminal på folkbiblioteket) och vid självbetjäningsskivor för utlån och återlämning. Biblioteket har stationära besöksdatorer för sökningar på internet och Ipads för tidningsläsning och annat. På detta sätt uppmuntras digitalt deltagande och informationssökningar. Biblioteken i Dalsland har en gemensam hemsida där information om olika evenemang och utställningar finns. Dessutom finns ett gemensamt konto på sociala medier (Instagram) där Bibliotek Dalsland visar aktuella händelser, som exempelvis Bokbussens turer, författarbesök eller teman som Banned Books veckan. Genom biblioteket har låntagarna tillgång till de två kostnadsfria, digitala tjänsterna Pressreader och Biblio. Pressreader erbjuder ett brett utbud av dagstidningar och magasin. Biblio är en ljudbokstjänst som ger låntagarna möjlighet att låna och läsa e-böcker och ljudböcker. Biblio har ett rikt utbud av litteratur som kan läsas på datorn, i telefonen eller surfplattan.

Prioriterade mål för verksamheten:

- Öka antalet deltagare på bibliotekets IT-café.
- En ökad digital aktivitet och delaktighet bland kommunens äldre invånare, mätt i antal tillfällen som biblioteket bistår med hjälp.

4.3 Kulturupplevelser och programverksamhet

Färgelanda bibliotek driver en bred och ambitiös programverksamhet. Genom olika samarbeten skapar biblioteket mervärden i det lokala kulturutbudet. Seniorfredag heter programserien som anordnas tillsammans med Dalslands folkhögskola. Det är en föreläsningsserie med fokus på kommunens äldre där olika talare bjuds in för att föreläsa om olika ämnen. Färgelanda konsthall ligger i anslutning till biblioteket och ansvaras för av bibliotekets personal. Här ges möjlighet för både lokala och internationellt meriterade konstnärer att ställa ut. Framöver kan Konsthallen utvecklas till att få ett större fokus även på samlingsutställningar och konceptuell konst. Författarbesök, workshops och musik- och teaterframträdanden riktade mot olika målgrupper för att nå så många invånare som möjligt. Många kulturaktiviteter samt lovaktiviteter planeras och skapas tillsammans med andra aktörer inom kommunen och dess föreningar och näringsliv. Särskilt

fokus under loven riktas mot barn och unga. Genom olika samarbeten skapar biblioteket mervärden i det lokala kulturutbudet.

Prioriterade mål för verksamheten:

- Större fokus på samlingsutställningar och konceptuell konst i konsthallen, mätt i antal utställningar med konceptuell/samlingskonst.
- fler författarbesök och workshops för olika målgrupper, mätt i antal arrangerade tillfällen av författarbesök och workshops.

4.4 Barn och unga

Färgelanda bibliotek arbetar ständigt med bibliotekslagen och med FN:s konvention om barns rättigheter i fokus. Därmed är barn och unga både som grupp och individer samt aktivt deltagande och medbestämmande, prioriterade på olika vis. På Färgelanda bibliotek finns en väl planerad barnavdelning med plats för högläsning och ett brett utbud av pekböcker, bilderböcker, börjaläsa -böcker och kapitelböcker. På barnavdelningen finns en särskild del för Språktåget. Där finns noga utvald litteratur som stödjer språkutvecklingen för barn 0–6 år. Materialet är framtaget av Västra Götalandsregionen. På bibliotekets ungdomsavdelning finns ett brett utbud av ungdomslitteratur. Avdelningens möbler och möblering har arbetats fram tillsammans med ungdomar.

För de små barnen

För att uppmuntra till läsning för de yngsta barnen delar biblioteket ut Gåvoboken i samarbete med Västra Götalandsregionen. Biblioteket samverkar inom utvecklingsprojektet Bokstart med Barnhälsovården och erbjuder informationsträffar om barns språkutveckling för föräldragrupper. På biblioteket erbjuds regelbundet sagostunder för de små barnen.

För de yngre barnen

För barn yngre barn anordnas Bokfika där det bjuds på fika och boktips. På Bokfika får barnen möjlighet att samtala om böcker och berättelser.

För barn i mellanåldern

För barn i mellanstadieåldern finns Kulturverkstad som är ett samarbete med studieförbund. Kulturverkstad ska fungera som meningsfull fritid och erbjuds en eftermiddag i veckan. På kulturverkstaden kan barnen komma till biblioteket för att pyssla, läsa, skriva och umgås.

För ungdomar

Färgelanda bibliotek har en läsfrämjande verksamhet för högstadieungdomar, Valvet, i samarbete med studieförbund och skola. Valvet är en samlingspunkt för läsning, umgänge och olika former av samhällsinformation för unga.

Lovaktiviteter och läsfrämjande aktiviteter

Under sommaren anordnar Färgelanda bibliotek aktiviteten Sommarboken som är ett samarbete med den regionala biblioteksverksamheten.

Sommarboken är en läsfrämjande aktivitet där barn och unga får möjlighet att läsa, få boktips, pyssla och vara kreativa tillsammans utifrån ett visst tema. Sommarbokens mål är att barn och unga ska fortsätta läsa även under sommaren. Läs i vintermörkret är en läsfrämjande aktivitet som pågår varje år november- februari. För att inspirera till läsning uppmärksammar biblioteket särskilda högtider eller aktuella teman genom att synliggöra och arbeta med utvald litteratur.

Den stora läsutmaningen är en årlig nationell läsfrämjande aktivitet för fjärdeklassare där biblioteket samverkar med skolorna. Fokus ligger på att få fler barn att läsa och avslutningsvis bjuds en författare in.

Under Harvens dag, vilket är en lokal festival står ungdomar i Färgelanda kommun som medskapare då de planerar och genomför en egen aktivitet i samarbete med biblioteket.

Prioriterade mål för verksamheten:

- Skapa fler läsfrämjande aktiviteter för barn- och unga, mätt i antal aktiviteter riktade mot barn och unga.
- Få fler barn i lågstadiet åldern att besöka bibliotekets Bokfika, mätt i antalet återkommande deltagare.
- Nå fler barn i åldern 0–3 år, mätt i antalet barn i åldern 0–3 år som bibliotekets verksamhet når genom sagostunder och utdelade gåvoböcker.
- Alla elever i förskoleklass/årskurs 1 ska få ett eget lånekort och en biblioteksvisning, mätt i antal utdelade lånekort samt antal tillfällen av biblioteksvisningar.
- Få fler barn och unga till Sommarboken för ökad läsning under sommaren, mätt i antal deltagare.

4.5 Tillgänglighet, delaktighet och inkludering

Färgelanda bibliotek arbetar aktivt för att alla ska ha rätt till delaktighet och inkludering. Det sker utifrån bibliotekslagen, med målet för att alla människor ska kunna ta del av och påverka bibliotekets tjänster, oavsett kultur, språktillhörighet eller funktionsförmåga. Färgelanda bibliotek erbjuder lättläst litteratur, storstilslitteratur, e-böcker, ljudböcker, taktila böcker (punkt- och struktur), samt möjlighet att få tillgång till Legimus, som är en inläsningstjänst framtagen av Myndigheten för tillgängliga medier (MTM). Färgelanda bibliotek fokuserar på att alla ska bli läsare genom att hitta just sitt eget sätt att läsa på.

Färgelanda bibliotek erbjuder tjänsten ”Boken kommer” för de låntagare som på egen hand inte kan ta sig till folkbiblioteket. Bibliotekspersonal kommer då hem till låntagaren med den litteratur eller annan media som låntagaren önskar. Barn med funktionsnedsättning är enligt bibliotekslagen en dubbelt prioriterad grupp. På Färgelanda bibliotek finns Äppelhyllan. Äppelhyllan innehåller litteratur om att leva med funktionsnedsättning och riktar sig till barn och unga. Därigenom skapas både kunskap, förståelse och identifikation.

Färgelanda bibliotek tillhandahåller böcker på de nationella minoritetsspråken och mångspråk för både barn, unga och vuxna. De nationella minoriteterna i Sverige är en prioriterad grupp enligt bibliotekslagen. Dessa är representerade genom litteratur på de olika minoritetsspråken; finska, samiska, meänkieli, romani chib och jiddisch. Personer med annat modersmål än svenska är en prioriterad grupp i bibliotekslagen och biblioteket tillhandahåller litteratur på de i kommunen aktuella språken. Eftersom barn och unga som talar något av de nationella minoritetsspråken eller har ett annat modersmål än svenska är dubbelt prioriterade grupper enligt bibliotekslagen är Färgelanda bibliotek inriktade på att ha ett gott litteraturutbud med bra placering i biblioteket.

Prioriterade mål för verksamheten:

- Skapa läsfrämjande aktiviteter för personer med funktionsnedsättning, mätt i antal aktivitetstillfällen.
- Skapa läsfrämjande aktiviteter för personer med annat modersmål än svenska, mätt i antal aktivitetstillfällen, tillsammans med SFI/Vuxenutbildningen.

4.6 Samverkan

Färgelanda bibliotek deltar i en mängd samarbeten för att på bästa sätt nå ut med läsfrämjande och kultur i samhället. Biblioteket samverkar med studieförbund, kyrkans öppna förskola, barnhälsovården, vårdcentralen, Folktandvården, biblioteken i Dalslandskommunerna, förskolan och äldreomsorgen. Samverkan är en nyckelfaktor för att nå så många som möjligt.

Studieförbund

Samarbeten med studieförbunden sker främst med fokus på verksamheter för barn och unga, som kulturverkstaden och högstadieprojektet Valvet. Personal från Färgelanda bibliotek deltar kontinuerligt i Kyrkans öppna förskolas verksamhet genom att hålla dramatiserad sagoläsning, rim, ramsor och saga i sångform

Vårdcentral, folktandvård, barnhälsovård

På vårdcentralen, Folktandvården och barnhälsovården finns mindre bestånd av böcker för att inspirera till läsning och uppmuntra till att besöka biblioteket. Biblioteket samverkar med barnhälsovården kring små barns språkutveckling i utvecklingsprojektet Bokstart.

Bibliotek Dalsland

Färgelanda bibliotek ingår i samarbetet Bibliotek Dalsland, tillsammans med Bengtsfors, Dals-Ed, Mellerud och Åmål. Samarbetet ger biblioteksbesökare tillgång till ett bredare utbud av litteratur och annan media genom en gemensam bibliotekskatalog. Med Västra Götalandsregionens regiontransport kan litteratur och annan media skickas mellan de olika biblioteken. Den digitala bibliotekskatalogen Curia är gemensam, vilket fördelar kostnaden och skapar kostnadseffektivitet. Även Bokbussen är gemensam för Bibliotek Dalsland och gör att låntagare över hela landskapet kan nå av bibliotekets verksamhet. Bokbussen är gemensamt finansierad av de fem kommunerna.

Förskola

Biblioteket samverkar med kommunens förskolor och kommunens logoped. Det sker genom gemensam kompetensutveckling, hallbibliotek och sagostunder. Bokbussen besöker samtliga förskolor och familjedaghem var femte vecka och erbjuder boklådor och sagoläsning. Vid önskemål medverkar bibliotekspersonal på föräldramöten. Förskolorna ingår i utvecklingsprojektet Bokstart.

Äldreomsorg

I Färgelanda kommun finns hemtjänst och tre äldreboenden. Biblioteket samverkar med äldreomsorgen för att öka den digitala kompetensen bland kommunens äldre som har svårt att nå biblioteket. Det görs i samverkan med personal från äldreomsorgen.

Prioriterade samverkansmål för verksamheten:

- Utöka samverkan med förskolorna, mätt i antal gemensamma aktiviteter.
- Utöka samverkan med äldreomsorgen, mätt i antal aktiviteter och deltagare.
- Utöka samverkan med socialtjänsten, mätt i antal gemensamma aktiviteter.

4.7 Hållbarhet och krisberedskap

Färgelanda bibliotek utgår från Agenda 2030 i sin verksamhet, vilket omfattar både social och miljömässig hållbarhet.

Social hållbarhet

Social hållbarhet innebär att biblioteket verkar för att uppnå ett samhälle där alla är inkluderade och delaktiga. Färgelanda bibliotek bidrar genom information och stöd till personer gällande samhällstjänster. Biblioteket är behjälpligt med utskrifter och kopiering.

Miljömässig hållbarhet

Färgelanda bibliotek arbetar utifrån miljömässig hållbarhet genom att gallrade böcker skänks bort eller återvinns och att inköp görs med hänsyn taget till miljöaspekter.

I händelse av kris

Folkbiblioteken har en viktig funktion att fylla i händelse av kris som informations- och samlingspunkt. Färgelanda bibliotek är genom sin placering i Centrumhuset en naturlig plats för att nå ut med kommunal, regional och nationell information.

Biblioteket är idag en social och informativ mötesplats. Under den årliga Beredskapsveckan är biblioteket en del av kommunens arbete i att upplysa invånare om hur de kan förbereda sig och agera i händelse av kris. Biblioteket ses som en trygg plats där invånare kan få tillgång till korrekt, faktabaserad och aktuell information under kriser. Detta är särskilt viktigt vid informationsstörningar eller desinformation. Befintlig verksamhet och framtida utveckling sker i samverkan med kommunens övergripande säkerhetsarbete.

Prioriterade mål för verksamheten:

- Fortsatt samverkan med kommunens övergripande säkerhetsarbete, mätt i antal gemensamma samverkanstillfällen.

5. Uppföljning

Biblioteksplan Färgelanda kommun 2026–2029 kommer att redovisas varje år genom statistik som rapporteras in till Kungliga biblioteket.

6. Skolbiblioteksplan för Färgelanda kommun

Som bilaga till Färgelanda kommuns biblioteksplan finns Färgelanda kommuns skolbiblioteksplan.

6.1 Bakgrund och utgångspunkter

Lagändringen i skollagen om stärkta skolbibliotek trädde i kraft den 1 juli 2025. I lagen definieras att alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek. Biblioteket ska vara bemannat av personal med adekvat högskoleutbildning. Bemanningen ska vara tillräcklig för verksamhetens syfte. Skolbiblioteket ska vara en levande pedagogisk verksamhet. Personalen uppdaterar utbudet

av litteratur och andra medier, och möter elevernas behov samt samarbetar med lärarna. Skolbibliotekets roll är en del av skolans pedagogiska verksamhet, enligt skollagen.

Samtidigt fanns det skillnader mellan vad skolan och skolbiblioteket är. Man kan tala om att skolan lär barn att läsa medan skolbiblioteket gör barnen till läsare. Skolbibliotekets två viktigaste uppgifter är att verka läsfrämjande och att lära ut medie- och informationskunnighet (MIK) till eleverna. Då det är lämpligt deltar skolbibliotekarier i undervisningen med dessa två målsättningar. Dessutom är det betydelsefullt att definiera skolbiblioteket som en verksamhet och inte främst som en samling litteratur.

Forskning visar att bemannade och integrerade skolbibliotek har positiv effekt på elevers skolresultat. I skollagen definieras skolbibliotek som en samlad, gemensam och ordnad verksamhet. Skolbiblioteksplanen är ett styrdokument för att utveckla skolbiblioteksverksamheten långsiktigt och säkerställa att den används som en del av det pedagogiska arbetet.

6.2 Syfte

Denna skolbiblioteksplan anger riktningen för skolbiblioteken i Färgelanda kommun under perioden 2026–2029. Den ska vara ett redskap för personal och beslutsfattare i utvecklingen av skolbiblioteksverksamheten, men även synliggöra utbudet och servicen för elever, personal och vårdnadshavare samt ge dem möjlighet att påverka och ställa krav. Syftet med planen är att i förhållande till övergripande mål och gällande lagtext fastslå en plan för skolbiblioteksverksamheten i Färgelanda kommun under perioden 2026–2029.

6.3 Styrdokument och riktlinjer

Skolbiblioteksplanen regleras efter följande styrdokument och riktlinjer.

Bibliotekslagen (SFS 2013:801)

Utifrån bibliotekslagen ska skolbiblioteket, som en del av det allmänna biblioteksväsendet, verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Skolbiblioteket ska vidare främja litteraturens ställning, intresse för bildning, upplysning, utbildning, forskning och kulturell verksamhet i övrigt. Dessutom ska skolbiblioteket ägna särskild uppmärksamhet åt bibliotekets prioriterade grupper. Dessa är personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska.

Skollagen (SFS 2010:800)

Skolbiblioteket ska främja elevernas läsande och medie- och informationskunnighet. Skolbibliotek definieras som en samlad, gemensam och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen.

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022 (Lgr22) samt Läroplan för anpassade grundskolan 2022 (Lgra22)

Skolbiblioteket ska stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. Skolbiblioteket ska bidra till en demokratisk skolmiljö där fri åsiktsbildning, respekt för mångfald och tillgång till information är centralt.

UNESCOs skolbiblioteksmanifest

Skolbiblioteket förmedlar kunskap och idéer som är grundläggande för att delta i dagens informations- och kunskapssamhälle. Skolbiblioteket ger eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande och spelar en viktig roll för utvecklingen av läs- och skrivkunnighet, informationskompetens, undervisning, inläring och kultur.

FN:s konvention för barns rättigheter

FN:s konvention för barns rättigheter fastslår att alla barn har rätt till inflytande och medbestämmande, relaterat till ålder och mognadsgrad, angående frågor som gäller barnen.

Mål- och resursplan Färgelanda kommun 2025–2027 Dnr 2024/6

Mål- och resursplanen redogör för Färgelandas demografi, budget och verksamhetsmål. Varav ett av målen är Stärkta skolresultat i en trygg studiemiljö.

6.4 Organisation och ansvarsfördelning

I Färgelanda kommun har folkbiblioteket det samlade ansvaret över skolbiblioteksverksamheten. Bibliotekarier från folkbiblioteket bemannar, driver och organiserar skolbiblioteksverksamheten. För utlån, återlämning, katalogisering samt hantering av medier använder skolbiblioteket bibliotekssystemet Quria som tillhandahålls av folkbiblioteket.

Utifrån Skollagens nya bestämmelser ska alla elever ha tillgång till en bemannad skolbiblioteksverksamhet på den egna skolan för att stärka elevernas lärande, läslust samt medie- och informationskunnighet (Skollag, 2010:800). Skolbiblioteksverksamheten i Färgelanda ska ses som en integrerad pedagogisk verksamhet och samverkar aktivt med kommunens skolor. Rektorerna ansvarar för att skolbiblioteket används som en del av undervisningen på respektive skola.

För att stärka samverkan och skapa en tydlig struktur genomförs regelbundna möten mellan bibliotekarier, lärare och rektorer. Dessa möten

syftar till samverkan och utveckling av skolbibliotekets verksamhet. Lärarlagen erbjuder bokpresentationer som ett pedagogiskt stöd. Bibliotekarierna bistår även skolorna vid inköp av litteratur med förslag på aktuell och relevant media som stödjer läroplanens mål.

6.5 Verksamheten

Det bemannade skolbiblioteket i Färgelanda kommun är beläget på Valboskolans högstadium. Biblioteket nyttjas även av Valboskolans mellanstadium. På skolbiblioteket finns ett gott utbud av litteratur och andra medier som är anpassade utifrån elevernas olika behov och önskemål. De övriga skolorna nås av skolbiblioteksverksamheten var femte vecka genom Bokbussen samt planerade besök i klassrummet med bland annat bokprat för att inspirera till läsning och öka kunskapen om aktuell litteratur för de olika åldersgrupperna.

Prioriterade mål för verksamheten:

- Skapa en gemensam struktur för skolbiblioteksverksamheten i kommunen och tydliggöra skolbibliotekets roll och funktion.
- Utjämna skillnader mellan skolor i centrala och yttre delar av kommunen, mätt i utlån och deltagande i läsfrämjande aktiviteter.
- Öka elevernas läsintresse och stärka deras digitala kompetens, mätt i utlån och skolresultat.
- Stödja kommunens övergripande mål för skolan, (Stärkta skolresultat i en trygg studiemiljö). Genom en trygg och inspirerande studiemiljö där eleverna möter närvarande vuxna samt riktade insatser för att stärka elevernas läslust, språkliga förmåga och informationskompetens.

6.6 Läsfrämjande insatser

Biblioteket ansvarar för Valboskolans mediebestånd och ser till att beståndet hålls aktuellt, inspirerande och målgruppsanpassat. Bibliotekarierna arbetar med tematiska och aktuella inslag varje månad för att väcka intresse för litteratur på olika sätt. Banned books week, beredskapsveckan, filmatiserade böcker och Alfred Nobel är några återkommande teman.

Vid några tillfällen varje termin träffas elever i de olika klasserna för biblioteksråd. I enlighet med FNs barnkonvention ges eleverna inflytande i bokinköp. Biblioteksrådet är med och planerar och genomför flera av de tematiska inslagen som hålls på skolbiblioteket. Skolbiblioteket genomför regelbundet riktade insatser för att öka elevernas läslust och deltar i undervisning om litteratur och litteraturhistoria. Exempel på återkommande aktiviteter är lästävlingar där alla årskurser och skolor kan delta, en riktad lästävling för årskurs 4 med avslutande författarbesök, regelbundna bokpresentationer och klassbesök. Elever kan genom sitt lånekort lyssna och läsa böcker digitalt i bibliotekets ljudboksapp Biblio utan kostnad. Genom

Biblioteksdalslands gemensamma bibliotekskatalog ges eleverna möjlighet till ett bredare utbud av litteratur och andra medier. På bibliotekets hemsida kan eleverna själva söka och reservera medier.

6.7 Medie- och informationskompetens

Medie- och informationskunnighet (MIK) är ett samlingsbegrepp för de kunskaper och förmågor som handlar om att analysera, värdera och använda information och medier på ett ansvarsfullt sätt både analogt och digitalt. MIK består av grundläggande kompetenser för att fungera i samhället. Unga lever idag i ett digitaliserat samhälle där de möts av ett stort och snabbt informationsflöde, vilket ställer krav på kunskaper inom MIK. För att vara säkra och trygga på internet behöver eleverna utveckla kunskaper inom MIK. Skolbiblioteket medverkar i planering och undervisning kring källkritik, informationssökning och digital kompetens. Undervisningen i medie- och informationskompetens planeras utifrån elevernas aktuella arbetsområden.

6.8 Tillgänglighet och inkludering

På biblioteket finns anpassade medier i form lättlästa böcker med enklare språk och kortare text. Elever som har någon form av läsnedsättning kan genom biblioteket få tillgång till Legimus som är en inläsningstjänst från Myndigheten för tillgängliga medier (MTM). För de eleverna med annat modersmål än svenska finns böcker på andra språk både fysiskt och digitalt.

6.9 Uppföljning och utvärdering

Skolbiblioteksverksamheten följs upp årligen av folkbiblioteket och skolans rektorer. Underlag utgörs av utlåningsstatistik, deltagande i aktiviteter, observationer, enkäter och samtal med elever och personal. Resultaten används för att utveckla och planera verksamhetens kommande år.

7. Referenslista

- Agenda 2030
- Bibliotekslagen (SFS 2013:801)
- FN:s konvention om barnets rättigheter
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- Kulturplan Färgelanda kommun 2022-2027 Dnr 2021/252
- Lagändring i skollagen om stärkta skolbibliotek (SFS 2024:1072)
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022 (Lgr 22)
- Mål- och resursplan Färgelanda kommun 2025-2027 Dnr 2024/6
- Nationell biblioteksstrategi
- Regional biblioteksplan Västra Götaland
- Skollagen (SFS 2010:800),
- UNESCOs folkbiblioteksmanifest
- UNESCOs skolbiblioteksmanifest